

РЕШЕНИЕ

№ 1801

гр. София, 27.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ГО I-17 СЪСТАВ, в публично заседание на първи март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Стилияна Григорова

при участието на секретаря Румяна Люб. Аврамова
като разгледа докладваното от Стилияна Григорова Гражданско дело № 20211100114511 по описа за 2021 година

Производството е образувано по подадена от „П.И.Б.“ АД искова молба, с която срещу И. С. М. е предявен иск за признаване за установено, че дължи на ищеца следните суми: 63 481.30 лева главница по договор от 12.09.2007 г., ведно със законната лихва от 21.01.2021 г. до окончателното изплащане, 19 459.67 лева договорна лихва за периода 16.01.2015 г. – 07.01.2021 г., 10 066.15 лева наказателна лихва за периода 16.03.2014 г. – 12.03.2020 г., 306.62 лева договорна лихва за периода 13.03.2020 г. – 13.05.2020 г. 3 002.08 лева наказателна лихва за периода 14.05.2020 г. – 07.01.2021 г., 211.60 лева законна лихва за периода 08.01.2021 г. – 19.01.2021 г., 383.30 лева разноси за подновяване на ипотека и 24 лева разноси за връчване на нотариална покана.

Ищецът твърди в подадената от него искова молба, че на 12.09.2007 г. сключил с И. С. М. договор за предоставяне на банков кредит за сумата от 70 000 лева и краен срок на погасяване 12.09.2027 г. Цялата сума по кредита била усвоена на четири пъти, до 27.12.2007 г.

Поради неплащане в срок на задълженията по договора, кредитът бил в просрочие от 16.03.2014 г. До тази дата сумата на просрочената главница възлизала на 17 249.84 лева (82 вноски). От 16.01.2015 г. кредитополучателят изпаднал в забава за заплащане и на договорната лихва, като до 16.12.2020 г. били просрочени 72 вноски.

На 29.09.2020 г. на И. М. била връчена покана за доброволно изпълнение в 7-дневен срок, но поради неплащане на задълженията, считано от 08.01.2021 г. кредитът бил изцяло и предсрочно изискуем. До тази дата се дължала главница в общ размер от 63 481.30 лева, а за периода от забавата за заплащане на договорна лихва – 16.01.2015 г. до 07.01.2021 г. – сумата от

40 505.62 лева. В допълнителна молба ищецът уточнява, че за периода на извънредното положение – от 13.05.2020 г. до 13.05.2020 г. се дължала договорна лихва в размер на 306.62 лева. Поради намаляване на лихвения процент, дължимата за периода 16.01.2015 г. – 07.01.2021 г. договорна лихва възлизала на 19 459.67 лева.

За периода 16.03.2014 г. – 12.03.2020 г. наказателната лихва, начислена само върху просрочените вноски за главница възлизала на сумата от 10 066.15 лева, а за периода 14.05.2020 г. – 07.01.2021 г. – на 3 002.08 лева. След обявяване на кредита за предсрочно изискуем на 08.01.2021 г. върху просрочената и предсрочно изискуема главница се начислявала само законна лихва, която възлизала на сумата от 211.60 лева.

Ищецът направил и разноски за подновяване на ипотеката в размер на 383.30 лева и за връчване на покана чрез ЧСИ – 24 лева.

По ч.гр.д. № 8419/2021 г. по описа на СГС била постановена заповед за незабавно изпълнение, с която на И. М. било разпоредено да заплати незабавно исковите суми. Срещу заповед за незабавно изпълнение от 23.02.2021 г., поправена с определение от 10.06.2021 г. М. подала възражение, поради което, в изпълнение на дадените от съда указания, „П.И.Б.“ АД предявява иск за установяване съществуване вземанията по заповедта.

Ответникът И. С. М. е подала отговор, в който оспорва валидно възникнало правоотношение с ищеца по договор за кредит, както и усвояването на сумата по кредита.

Възразява за недействителност на договора поради накърняване на добрите нрави и наличие на неравноправни клаузи по ЗЗП, свързани с едностранна промяна на лихвения процент, капитализиране на непросрочени лихви чрез прибавянето им към главницата, формирането на наказателната лихва, необосновано висока комисиона при предсрочно пълно или частично погасяване на кредита, санкция на потребителя при забавяне на траншовете от страна на банката, липсата на индивидуално договаряне на клаузите и противоречието им със ЗПК. Твърди нищожност на клаузите на т. 9, 10 и 11 от договора.

В отговора е оспорено и настъпването на предсрочната изискуемост, тъй като М. не била в забава за изпълнение на задълженията по договора. Отделно от това, в поканата не се съдържа броя на вноските, размерът на непогасената част от главница и лихва, размера на обезщетението за забава за просрочените плащания.

Оспорва размерите на претендираните договорна и наказателна лихви.

Възразява за погасяване по давност на вземанията за главница преди 21.01.2016 г. и за лихви преди 21.01.2018 г., включително за начислените преди 21.01.2018 г. лихви за забава.

Съдът, след като обсъди доводите на страните и прецени събраните по делото доказателства, прие за установено следното от фактическа и правна страна:

Предявени са обективно съединени иски с правно основание чл. 422, ал. 1 от ГПК вр. чл. 430, ал. 1 и ал. 2 от ТЗ и чл. 92, ал. 1 от ЗЗД.

Не се спори между страните и от приложеното по делото копие на ч.гр.д. № 8419/2021 г. по описа на СРС, 170 състав, изпратено по подсъдност от РС – гр. Хасково, се установява, че на 21.01.2021 г. заявителят „П.И.Б.“ АД е подал заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение, с която на И. С. М. да бъде разпоредено да заплати на заявителя суми за просрочена главница по договор за предоставяне на банков кредит, ведно със законната лихва от датата на подаване на заявлението до окончателното изплащане, и просрочени договорни лихви, наказателни лихви за просрочена главница и разноси.

Срещу постановената на 23.02.2021 г. заповед по чл. 417 от ГПК по образуваното ч.гр.д. № 8419/2021 г. длъжникът И. С. М. е подала възражение, поради което „П.И.Б.“ АД предявява иск за признаване съществуването на задължението по заповедта от 23.02.2021 г.

Според приетия по делото договор за кредит № 96КР-АА-0970/12.09.2007 г. „П.И.Б.“ АД предоставя на кредитополучателя И. С. М. сумата от 70 000 лева за закупуване на недвижим имот, със срок за усвояване на кредита 12.12.2007 г. В т. 6 от договора е предвидено, че след изтичането на този срок задължението на банката за предоставяне на неусвоените суми се погасява.

Не се спори между страните и от заключението на първоначалната съдебно-счетоводна експертиза се установява, че на 16.11.2007 г. е усвоена сумата от 24 000 лева, на 20.11.2007 г. – сумата от 21 540 лева, на 27.11.2007 г. – сумата от 14 000 лева и на 27.12.2007 г. – сумата от 10 460 лева.

От представените в съдебното заседание на 25.11.2022 г. от ищеца документи се установява, че с част от сумата по кредита от 70 000 лева са погасени публични задължения на продавача „ИКПМ“ ООД, от който М. е

закупила апартамент № 51 и апартамент № 52 и са погасени задължения на дружеството към К.Б.Г.. По молба на Г. на 05.12.2007 г. е заличена договорна ипотека върху ап. № 51 и ап. № 52, а на 13.12.2007 г. е вдигната възбрана, наложена от „Агенция за държавни вземания“ по изп.д. № 7941/2002 г. по описа на РД Русе.

Обстоятелството, че банката не се е позовала на погасеното си задължение да предостави остатъка от сумата от 10 460 лева, а е позволила на кредитополучателя да я усвои поражда правото ѝ да получи обратно предоставената на М. главница от 70 000 лева съгласно условията на договора. Не принадлежи на кредитополучателя възражение, че банката е могла да не изпълни задължението си, нито е легитимирана да се позовава на липса на основание за получаване и връщането ѝ по договора за банков кредит. Легалната дефиниция в чл. 430 от ТЗ разкрива характеристиките на този вид съглашение като консенсуален договор, за разлика от договора за заем по чл. 240 от ЗЗД. Реалното предоставяне на сумата по кредита не е елемент от сключването на договора, а действие по изпълнението му от страна на банката. След като „П.И.Б.“ АД е предоставила в цялост сумата, за която се е задължила към И. М., за последната се е породило задължение да я върне.

Ответникът не оспорва положения от нея подпис под договора, поради което съдът приема, че М. се е задължила към „П.И.Б.“ АД съгласно неговите условия.

Установяването на действителния размер на задължението на ответника е обусловено от произнасяне по направеното от М. възражение за нищожност на клаузи от договора, предвиждащи едностранна промяна на лихвения процент, капитализиране на непросрочени лихви чрез прибавянето им към главницата, формирането на наказателната лихва, необосновано висока комисиона при предсрочно пълно или частично погасяване на кредита, санкция на потребителя при забавяне на траншовете от страна на банката, липсата на индивидуално договаряне на клаузите и противоречието им със ЗПК.

Съгласно т. 9 от договора, за ползвания кредит кредитополучателят заплаща на банката годишна лихва в размер на основния лихвен процент, определен от БНБ, увеличен с надбавка от 8 пункта, като лихвите се

начисляват само за дните на фактическо ползване на кредита. В случай, че в срока на действие на договора по независещи от страните причини отпадне категорията „основен лихвен процент, определен от УС на БНБ“ се прилага заместилния го лихвен процент, ако няма такъв – този на междубанковия пазар в страната. Предвидено е в договора, че лихвата се заплаща периодично в размер и на падежи, подробно описани в погасителния план – Приложение № 1, неразделна част от договора. Размерът на лихвените плащания, посочени в погасителния план е изчислен върху главницата на кредита на база основния лихвен процент на БНБ при сключването на договора и не отразява точния размер на дължимата лихва за всеки лихвен период, а има ориентировъчен характер. Точният размер на дължимата лихва се изчислява от банката за всеки лихвен период на падежа на съответното лихвено плащане, посочен в погасителния план. При промяна на основания лихвен процент, определен от УС на БНБ договореният лихвен процент се променя съответно, считано от датата на промяната, без да е необходимо предоговаряне.

Относно промяната на лихвения процент в т. 10 от договора банката е предвидила по свое усмотрение да капитализира начислени, но не просрочени лихви чрез прибавянето им към главницата на кредита по реда и при условията на Наредба № 9 на БНБ от 2003 г., за което с подписването на договора кредитополучателят дава своето изрично съгласие. При просрочие на задълженията се прилага договорения лихвен процент, увеличен с наказателна надбавка от 20 пункта (т. 11 от договора).

По отношение на договора са приложими нормите на ЗЗП, тъй като И. М. е потребител - ползвател на финансова услуга извън рамките на своята търговска или професионална дейност, съгласно § 13, т. 1 от ДР на ЗЗП, а ответникът – търговец по смисъла на § 13, т. 2 от ЗЗП. Законът определя неравноправната клауза като такава, уговорена във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя (чл. 143 от ЗЗП). Това общо условие на неравноправността е конкретизирано с отделни хипотези, посочени в т. 1-18 (ред - ДВ, бр. 64/2007 г.).

На първо място следва да се отчете обстоятелството, че погасителният план не е подписан от кредитополучателя. И. М. изрично е възразила да ѝ е

върчван, а и банката не доказва, че е предоставила на ответника погасителен план, съдържащ размерите на задълженията за договорни лихви и главници като компоненти от всяка месечна вноска. В самия договор липсва не само размер на основния лихвен процент, увеличаван с надбавка от 8 пункта, но и размерът на месечната вноска към 12.09.2007 г. Като се прибави към този факт и обстоятелството, че за всеки лихвен период (всеки месец от срока на действие на договора) отделно се определя точният размер на възнаградителната лихва, се налага изводът за нищожност, поради тяхната неравноправност на клаузите от договора, предвиждащи начина на определяне на лихвения процент, приложим още при сключването на договора. Неизпълнението на задължението на банката да предостави на кредитополучателя копие от погасителния план, изисквайки от него да заплаща възнаградителна лихва, покрива основанието по чл. 143, ал. 2, т. 14 от ЗЗП в редакцията на закона към момента на сключване на договора - ДВ, бр. 64/07.08.2007 г., като налага на потребителя да изпълни своите задължения, дори и ако търговецът или доставчикът не изпълни своите.

На следващо място, тъй като договорът за кредит е обезпечен с ипотека, към него се прилага чл. 15 от ЗПК (отм., ДВ, бр. 18/05.03.2010 г.), съгласно чл. 3, ал. 5, т. 1 от ЗПК. Той вменява в задължение на рекламодателя, а поради това и на кредитодателя, да посочи не само лихвения процент, но и годишния процент на разходите по кредита. В процесния договор от 12.09.2007 г. освен изрично посочен лихвен процент (или поне основния лихвен процент на БНБ), никъде не фигурира годишен процент на разходите.

Към договора е приложима нормата на чл. 58 от ЗКИ, според която при отпускане на кредит банката предоставя безплатно и в писмена форма на клиента своите условия по кредитите, които съдържат най-малко данни за общите разходи по кредита (такси, комисиони и други разходи, пряко свързани с договора за кредит) и за обективните критерии, въз основа на които тези разходи могат да се изменят; лихвения процент, изразен като годишен лихвен процент, метода за изчисляване на лихвата, както и условията, при които може да се променя лихвата до пълното погасяване на кредита; допълнителните задължения, свързани с разплащанията; условията и разходите при предсрочно погасяване на кредита. Изрично и изчерпателно в договора следва да се определят разходите по кредита, включително за случаите на предсрочно погасяване. Налагането на потребителя приемането

на клаузи, с които потребителят не е имал възможност да се запознае преди сключването на договора води до нищожност на тези клаузи, съгласно чл. 143, ал. 2, т. 9 от ЗЗП (ред. ДВ, бр. 64/2007 г.).

Допълнителен аргумент в полза на извода за нищожност на клаузата, посветена на размера на дължимата по договора от 12.09.2007 г. възнаградителна лихва е неспазеното изискване на чл. 147, ал. 1 от ЗЗП за съставяне на клаузите на договорите по ясен и недвусмислен начин, на което изискване уговорката по т. 9 от договора не отговаря.

Чл. 143, ал. 2 от ЗЗП съдържа неизчерпателен списък на видовете неравноправни клаузи. Във вреда на потребителя и недобросъвестно е поведение на икономически по-силната страна включване на такива клаузи (които не се установи и да са индивидуално уговорени между И. М. и „П.И.Б.“ АД), които не позволяват потребителя да прецени икономическите последици от сключването на договора. Несигурността относно действителната цена на кредита произтича и от определяне на лихвен процент за всеки лихвен период. Това предполага, че всяко изменение на основния лихвен процент, чиято стойност не е изрично посочена в договора и за чийто размер кредитополучателят е в неизвестност, води до нов погасителен план, без задължение банката да го предостави на потребителя. Допълнително, дори и да налице условията за промяна на лихвения процент, не е предвидено право за потребителя в този случай да се откаже от договора. Тази преценка М. не бил могла да направи и поради нарушаване на правото ѝ да съпостави окончателно определената цена с цената, уговорена при сключването на договора. Това представлява основание по чл. 143, ал. 2, т. 9 от ЗПК (ред. ДВ, бр. 64/2007 г.).

Клаузата на т. 9 от договора е нищожна, тъй като се установи нейната неравноправност: тя е във вреда на потребителя, не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на банката и потребителя на финансовата услуга И. М..

Неравноправните клаузи, отнасящи се както до определянето, така и до промяната в лихвения процент, следва да бъдат зачетени при преценка размера на дължимите от кредитополучателя вноски; изпълнявал ли е точно и пълно задълженията си; настъпил ли е обективният факт, обуславящ право на банката да обяви кредита за предсрочно изискуем.

Нищожността на клаузата, определяща дължимата възнаградителна лихва не влече нищожност на целия договор, но не се замества по право и от повелителни правила на закона. Съдът е длъжен да не прилага неравноправните договорни клаузи, така че те да нямат задължителна сила за потребителя, но не е овластен да изменя съдържанието им. В този смисъл са мотивите на решение от 26.01.2017 г. по дело С-421/14 г. на СЕС (т. 71).

Договорът за предоставяне на банков кредит от 12.09.2007 г. е действителен относно пораждање на задължението на банката да предостави на И. М. сумата от 70 000 лева, което се установи да е изпълнено, и задължението на кредитополучателя да върне сумата, чрез заплащане на месечни погасителни вноски. За възстановяване на баланса в интересите на страните по договора И. М. дължи чистата стойност на кредита. На ищеца не може да се отрече правото да получи даденото – сумата от 70 000 лева. Противното би нарушило забраната за неоснователно обогатяване. Банката обаче не може да претендира възнаграждение за ползването на тази сума от М., след като не е информирала потребителя изначално и занапред каква е цената за ползването на зетия паричен ресурс.

До 07.03.2017 г. ответникът е заплатила на „П.И.Б.“ АД сумата от 67 680.60 лева. До тази дата е погасен почти целия размер на дължимата главница. Обективният факт, пораждащ правото на банката да обяви кредита за предсрочно изискуем, не е настъпил. Липсва забава за М. да изпълни дължимото от нея по договора от 12.09.2007 г. и затова тя не е дължала предсрочно връщане на пълния размер на получената от нея главница, за което е поканена на 29.09.2020 г. Напротив, ответникът е надвнесла суми, включително допълнителни 30 000 лева в хода на настоящото производство. Не е дължала и неустойка, освен че клаузата на т. 11 от договора е нищожна, тъй като надбавката от 20 пункта е необосновано висока (основание за признаването ѝ за неравноправна по чл. 143, ал. 2, т. 5 от ЗЗП) и чрез начисляването ѝ се постига неоснователно обогатяване за кредитора.

Установява се от събраните по делото доказателства, че И. М. не само не е допуснала неизпълнение на свои задължения по договора, но и е надплатила суми, достатъчни за покриване на действителни задължения, извън вноските за главница – за разноските за подновяване на ипотека от 383.30 лева. Пораждане на задължения за договорни и наказателни лихви и за

разноски за връчване на покана чрез ЧСИ не се установиха. Внесената до подаването на заявлението за издаване на заповед за незабавно изпълнение сума в общ размер от 67 680.60 лева е достатъчна за покриване на падежирали вноски за главница, както и за подновяване на ипотеката през 2017 г.

Макар да не се променя извода за неоснователност на предявения от ищеца иск, съдът намира за необходимо да отбележи неясната и увреждаща потребителя клауза относно стойността на комисиона по т. 15 от договора, както и нищожните клаузи на т. 10 и т. 42, б. „б“, които позволяват на банката едностранно да променя условията на договора, включително чрез капитализиране на непросрочени лихви, с което увеличава размера на първоначално определената главница от 70 000 лева.

Неоснователността на съдебно предявените претенции обуславя отговорността на ищеца за разноски. И. М. е заплатила 600 лева депозити за експертизи по делото. Адв. Т. П. е оказала безплатна правна помощ на ответника, поради което ѝ се дължи адвокатско възнаграждение за исковото производство в размер на 8 404.78 лева.

Дължимото възнаграждение на адв. П. за заповедното производство възлиза на сумата от 4 527.39 лева, определено в приложение на чл. 7, ал. 7 вр. ал. 2, т. 4 от Наредба № 1/2004 г. При определяне на хонорара за заповедното производство съдът отчита приетото в решение от 23.11.2017 г. на СЕС по съединени дела С-427/16 и С-428/16, а именно - извършване на проверка дали с оглед на конкретните условия за прилагането ѝ националната правна уредба действително отговаря на легитимни цели и дали наложените ограничения се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези легитимни цели. Според указания в т. 11а от ТР № 4/18.06.2014 г. по тълк.д. № 4/2013 г. на ОСГТК на ВКС в производството по чл. 415, ал. 1 от ГПК съдът следва да разгледа и обосновават във възражението оспорвания на вземането на кредитора - на основанието, от което произтича вземането; недействителността на това основание; погасяване на вземането; неистинност на документа, въз основа на който е издадена заповедта за изпълнение и др.

В случая конкретни доводи срещу съществуването на вземането по заповедта за изпълнение от 23.02.2021 г. във възражението не са изложени,

поради което на адв. П. се дължи възнаграждение в размер на 50 лева.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявените от „П.И.Б.“ АД, ЕИК ***** срещу И. С. М., ЕГН ***** искове с правно основание чл. 422, ал. 1 от ГПК вр. чл. 430, ал. 1 и ал. 2 от ТЗ и чл. 92, ал. 1 от ЗЗД за признаване за установено, че ответникът дължи сумите от 63 481.30 лева главница по договор от 12.09.2007 г., ведно със законната лихва от 21.01.2021 г. до окончателното изплащане, 19 459.67 лева договорна лихва за периода 16.01.2015 г. – 07.01.2021 г., 10 066.15 лева наказателна лихва за периода 16.03.2014 г. – 12.03.2020 г., 306.62 лева договорна лихва за периода 13.03.2020 г. – 13.05.2020 г. 3 002.08 лева наказателна лихва за периода 14.05.2020 г. – 07.01.2021 г., 211.60 лева законна лихва за периода 08.01.2021 г. – 19.01.2021 г., 383.30 лева разноски за подновяване на ипотека и 24 лева разноски за връчване на нотариална покана, за които суми е издадена заповед за изпълнение по чл. 417 от ГПК от 23.02.2021 г. по ч.гр.д. № 8419/2021 г. по описа на СРС, 170 състав.

ОСЪЖДА, на основание чл. 78, ал. 3 от ГПК, „П.И.Б.“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр. София, район „Изгрев“ бул. *****, да заплати на И. С. М., ЕГН *****, с адрес гр. София, ул. „***** сумата от 600 лева разноски за производството.

ОСЪЖДА, на основание чл. 78, ал. 3 от ГПК вр. чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗАдв., „П.И.Б.“ АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр. София, район „Изгрев“ бул. ***** да заплати на адвокат Т. Н. П., с адрес гр. София, бул. „*****“, ***** сумата от 8 404.78 лева адвокатско възнаграждение за производството и 50 лева адвокатско възнаграждение за правна защита и съдействие по ч.гр.д. № 8419/2021 г. по описа на СРС, 170 състав.

Решението може да се обжалва с въззивна жалба пред САС в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски градски съд: _____